

Nr. 33/34 (488)

LAUPÄEVAL, 4. NOVEMBRIL 1967

XIX AASTAKÄIK

Ajalehe käesolev number on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale ja jutustab sellest, milliste saavutustega võtavad aastapäeva vastu Leedu, Läti ja Eesti NSV kõrgemate tehniliste õppeasutuste üliõpilased ja õppejõud. Materjalid on koostanud Kaunase Poliitehnilise Instituudi ajalehe „Už Tarybini Moksla“, Riia Poliitehnilise Instituudi ajalehe „Jaunais Inženieris“ ja Tallinna Poliitehnilise Instituudi ajalehe „Tallinna Poliitehnik“ toimetused.

Meie teaduslikud saavutused juubeliaastal

Juubeliaasta esimene nädal kujunes instituudile väga viljakaks: anti 5 taotlust autoritunnistuse saamiseks. Mont-reali maailmanäitusele «Expo-67» saadeti numbriline ultraheli-interferomeeter, mis loodi dotsent G. Jaronise juhendamisel.

Kahe kuu pärast saabusid instituuti veelgi meeldivamad uudised: originaalne tundlik sagedusandur, mida kasutatakse väikeste sageduste kõrvalekallete registreerimiseks, patenteeriti Prantsusmaale.

Selle anduri autorid olid dots. J. Zdanis ja vanemõpetaja B. Priialgauskas.

Originaalse konstruktsiooni stendi eest, mis on mõeldud juhtide psühhomotoorse reaktsiooni kindlaksmääramiseks, anti dots. L. Gastilale NSV Liidu Rahvamajanduse Saavutuste Näituse hõbemedal ja rahaline preemia.

Kevad. Mai. See toob rõõmsatav uudised Moskvas: üheksa esitist on tunnustatud leiutistena ja nende autoritele on antud vastavad tunnistused.

Tänavune suvi oli palav, kuid teadlastele eriti meeldiv. Vabariiklikud juubelpreemiad anti meie instituudi kaheksale õppejõule. Laureaadiks sai tehnikadoktor K. Ragulskis teaduslike tööde ja avastuste tsükli eest dünaamisüsteemide ebalineaarsete võnkumiste vallast. Prof. L. Kaulakis, dots. M. Bortkevičius, vanemõpetaja A. Augustaitis ja A. Nargelas tunnustati sama nimetuse väärilisteks universaalsete statistiliste mudelite loomise eest.

Leedu NSV rajoonilise planeerimise skeem on esimene sellelaadne töö Nõukogude Liidus. Selle autorid dots. K. Šešgelis, dots. kt. M. Kleinas ja vanemõpetaja V. Saunoris kannavad aiates 21. juunist 1967 vabariikliku preemia laureaadi nimetust.

1.—24. septembrini demonstreeriti näitusel Budapestis numbrilist ultraheli-interferomeetrit. Nüüd on see instrument (koos näitusega) viidud edasi Rumeeniasse. Näitus korraldati Nõukogude võimu viiekümnenda aastapäeva auks. Samasugune seadis, mis on mõeldud üliõpilaste laboratoorse tööde jaoks ja

trombolestograaf eksponeeritakse näitusel «Haridus NSV Liidus» Ameerika Ühendriikides.

Hiljuti lõppes meie vabariigi novaatorite tööde näitus. Näitusest võttis osa 15 instituudi töötajat. Suurt huvi äratasid juba praktikasse juurutatud seadmed — «Valgustussüsteemi sisse- ja väljalülitamise automaat» (autor dots. P. Kasperavičius), «Masina-aja määramise seade» (autor V. Obolevičius) jt.

Dots. kt. V. Zidonis (pildil) tunnustati toiduainete pakkimise automaadi eest näituse «Eureka-67» peaaahinna vääriliseks.

Pidupäeva eel avab ukсед Leedu NSV Rahvamajanduse Saavutuste Näitus. Seal pannakse välja ka meie 14 õppejõu poolt loodud seadmed.

Suurte saavutusteni on instituudi töötajad jõudnud teadusliku uurimistöe alal. Tööd on teostatud 16 harulaboratooriumis (eriallaboratooriumis) ja 4 probleemlaboratooriumis, rääkimata kateedritest, kus ainult lepinguliselt töid teostatakse antud aastal 1,8 miljoni rubla väärtuses. Käesoleval ajal teostatakse töid

230 lepingu alusel, millest 160 on valminud sel aastal.

See kõik on suureks panuseks rahvamajanduse arendamisel nii meie vabariigis kui ka kogu Nõukogude Liidus. Suureneb ka instituudi enda materiaalne baas. Teostatud lepinguliste tööde arvel on muretsetud sisustust ja seadmeid 300 000 rubla eest. Ainuüksi seade «Siluett», mille muretseti vibrotehnika erialalaboratooriumile, maksab 21 000 rubla.

Suurt pidupäeva võtab instituut vastu uute edusammudega — 28 kandidaadi- ja 1 doktoritöö on kaitstud meie instituudi seinte vahel, 12 kandidaadi- ja 3 doktoritööd aga Viinuse õpetatud nõukogudes või vennasvabariikide linnades.

Võib veel paljugi rääkida meie teaduslikest töödest, üliõpilaste projekteerimis-konstruktsiooniroost, üliõpilaste teaduslikust ühingust. Kuid seegi lühike ülevaade annab ettekujutuse töö mastaabist ja vajalikkusest, mida tehakse Kaunase Polütehnikas Instituudis juubeliaastal.

KPI teadusala prorektor dots. R. HOMSKIS

Aastal 1967 laskis meie instituut välja 10 000. inseneri, kellega osutus mehaanik Vytautas Balčius. Pidupäeval istus tema kõrval meie esimene naisinsener Aldona Pokrasnevičiute, kes sai diplomi aastal 1951.

... Riia Polütehnilises Instituudis õpib ja töötab kokku viis-kuus tuhat inimest — üliõpilast ja õppejõudu. Sel aastal võeti vastu 3035 uut üliõpilast. Neljateistkümnest tuhandest päevase, õhtuse ja kaugõppeteaduskonna üliõpilasest on viis tuhat naist.

Instituudis töötab 12 professorit, 12 teaduste doktorit ja 149 teaduste kandidaati. 1170 õppejõudu ja 700 üliõpilast tegelevad teadusliku uurimistööga.

Instituudis õpib 24 rahvuse esindajaid.

Üliõpilaste käsutuses on 124 auditooriumi, 146 õppe- ja teaduslikku laboratooriumi, 10 kabinetti ja 24 erialakabinetti. Laboratooriumide sisustuseks on uusim tehnika 675 000 rubla väärtuses. 12 teaduskonda valmistavad ette inseneri 36 erialal. Tegevuses on 53 kateedrit.

Kõrgemate õppeasutuste vahelisel töötingimuste, heaolu ja puhkuse organiseerimise konkursil said Riia PI üliõpilased esimese koha vabariigis ja kolmanda üleliidulises ulatuses.

Parima ettevalmistuse eest juubeliõppeaastaks võitis instituut esimese koha Läti NSV kõrgemate õppeasutuste vahelises sotsialistlikus võistluses.

84-aastane doktor Aleksandr Melech on vanim poolakas, kes kasutab rändamiseks «Autostopi» teenet. Oktoobrirevolutsiooni sündmustest võttis ta osa arstina. Meie kodumaa juubelpidustustele tahab ta samuti sõita «Autostopiga».

Lähemal päevil toimub Santiago suure tsüklil luuletaja Pablo Neruda esimese lavateose draamatilise kantaadi «Joaquin Murrieta sära ja surm» esilavastus. Teose aluseks on Ladina-Ameerika populaarse seikleja juhtumused. Kõik lavastuse tegelased on Santiago ülikooli teatriinstituudi üliõpilased.

Parima näitliku agitatsiooni eest tuli õppeasutus samuti esimesele kohale ja sai LKP Riia Linnakomitee vimpli.

Vabariiklikul ülevaatusel tunnustati õppeasutuse profülaktoriumi parlamaks ja esitati üleliidulisele võistlusele. Samuti tunnustati esikoha väärilisteks instituudi doonorid.

Rahvamakevlaste tööd hinnati kolmanda kohaga Riias.

* * *

Kaunase Polütehnilises Instituudis

... töötab 1181 õppejõudu ja professorit. Neist 297 omavad teadusliku kraadi

... on 89 kateedrit

... õpib 19 336 üliõpilast, neist 9580 statsionaarselt, 7598 õhtuses ja 2158 kaugõppe teel

... õppeasutusel on filiaalid neljas linnas:

Vilniuses õpib 2499 üliõpilast, Šiauliais 671, Klaipėdas 751 ja

Panevežises 646 üliõpilast õhtuses teaduskonnas

... KPI-l on neli õppepunkti

... ajavahemikul 1951—1967 on õppeasutuse lõpetanud 11 195 eriteadlast.

* * *

... Tallinna Polütehnilises Instituudis on sõjajärgsel aastal antud kätte diplomid 7 146 lõpe-

tajale. Päevase osakonna on lõpetanud 5803 ja õhtuse 632 isikut. Kaugõppe teel on omandanud kõrgema hariduse 711 õõttajat

... 1. oktoobril selsis õppeasutuses kirjas 9 797 üliõpilast

... diplomande on 274

... instituudis on praegu aspirantuuris 92 isikut ja nende hulgas 26 kaugõppe aspiranti.

Ühes probleemlaboratooriumis

Tallinna Polütehnilise Instituudi Põlevkivikeemia ja -sünteesi probleemlaboratoorium asutati 1957. aastal. Olemasolu 10 aasta kestel on laboratooriumi töötajate pere kasvanud 26-liikmeliseks. Kui juurde arvata ka laboratooriumi juures töötavad õppejõud, teadusliku uurimissektori töötajad, aspirandid ja üliõpilased, siis ulatub kollektiivi liikmete arv neljakümnele.

Tavaliselt on 10 aastat teaduslikus uurimistöös liiga lühike aeg selleks, et taoline väike kollektiiv võiks jõuda oma uurimistööde arendamisel tulemusteni, mis annavad talle teiste samade probleemidega tegelevate uurimisasutuste seas oma «eripalgelise» koha. Laboratoorium on oma uurimistöödega põlevkivi kahealuseliste fenoolide kasutamise osas liimvaikude sünteesiks, eriti nende liimide sünteesiks vajalike teoreetiliste aluste väljatöötamisega, jõudnud «oma spetsiifikaneni».

Laboratoorium alustas oma tööd põlevkiviõli neutraalsete hapnikühendite keemilise koostise ja õlilise eraldamise võimaluste uurimisega. Nende tööde käigus eraldati ja identifitseeriti rida põlevkiviõlilis leiduvaid karbonüülrühma sisaldavaid ühendeid ja näidati, et ketoonide eraldamine teistest põlevkiviõli komponentidest on võimalik sama põlevkivi kahealuseliste fenoolide vesilahuste abil. Ühtlasi olid neis töodes saadud tulemused aluseks kogu edaspidisele uurimistööde suunale, mis on seotud fenoolide kompleksühendite omaduste uurimisega ja nende ühendite kasutamise liimvaikude sünteesis ks. Kompleksühendite kasutamine võimaldas välja töötada esmakordselt liimvaikude sünteesi tehnoloogia põlevkivi kahealuseliste fenoolidest (vaigud nimetati lühidalt vaikudeks DFK), mis oli rakendatav suures mas-

taabis tööstuslikus ulatuses. Laboratooriumis saadud tulemuste juurutamiseks tööstusse loodi sidemend põlevkivitööstusega, kus alustati liimvaikude tööstuslikku tootmist. Paralleelselt liimvaikude sünteesiga alustati ka töid nende liimvaikude baasil saadavate liimide omaduste ja kasutuspiirkondade selgitamiseks. Selleks loodi sidemend meie oma instituudi ehitustehnoloogia kateedriga ja rea teaduslike uurimisasutuste ning tööstustega nii meie vabariigis kui ka väljas-

kalle õlgadel on kogu laboratooriumi teadusliku töö suunamine ja koordineerimine.

Käesoleval ajal on kogu laboratooriumi kollektiivi jõud suunatud ühe ühtse teema lahendamiseks, milleks on seni välja töötatud liimvaikude sünteesimeetodite täiustamine ja liimide omaduste parandamine.

Põlevkivi kahealuseliste fenoolide eraldamisviiside täiustamisega ja fenoolide assotsiatsioonide

meri kandidaadiväitekirja. E. Siimer jätkab ka praegu kompleksühendite omaduste uurimist. Lisaks neile on aspirant Peep Christjansonil valmimas dissertatsioon, mis on pühendatud fenoolide kompleksühendite karakteraktiividega.

Otseselt liimvaikude sünteesiga on seotud grupp laboratooriumi töötajaid koos laboratooriumi vanema teadusliku töötaja, tehnikakandidaat K. Kiisleriga. Tähtsal valmis esimesena kandidaadidissertatsioon liimvaikude sünteesi alal.

Liimvaikude kasutamise ehituskonstruktsioonides ja liimimise tehnoloogiaga seotud tööd on uurimisobjektiks ehitustehnoloogia kateedri vanemõpetaja I. Auriste dissertatsioonitöös.

Pidevalt on laboratooriumi töös olnud seotud ka üliõpilased. Nii alustasid praegused insenerid M. Mölder ja A. Kooskora laboratooriumis tööd juba üliõpilaspõlves. Käesoleval ajal on diplomandidel M. Armil ja A. Leetmaal valmimas dotsent L. Möldri juhendamisel diplomtöö, mis on seotud laboratooriumi temaatikaga. Lisaks neile töötavad laboratooriumis ÜTÜ raames rida neljanda kursuse üliõpilasi — J. Arro, K. Kaar, S. Sipelgas, K. Raja ja A. Tohver.

Põlevkivikeemia ja -sünteesi laboratooriumi liimimise tehnoloogia alal on leidnud tunnustust ka väljaspool instituuti ja ka meie vabariigi piire. Nii Tallinna Polütehnilises Instituudis 1966. aastal mais toimunud esimese üleliidulise liimide- ja liimimise tehnoloogia alane konverents tunnustas laboratooriumi töötajana õigeks ja soovitas edaspidi tööd spetsialiseerida ehitustegevuses ja laevahituses kasutatavate polümeeride liimide sünteesidega seotud küsimuste lahendamiseks.

◆ Prof. Agu Aarna, aspirant Peep Christjanson, vanemõpetaja Ilja Auriste ja vanem teaduslik töötaja Karl Kiisler määravad alumiiniumist katsekahadel liimi DFK-1 omadusi.

pool. Koostöö tulemusena töötati välja rida liime, mis on leidnud kasutamist esmajoonel ehitustegevuses.

Laboratooriumi teaduslikuks juhendajaks on tema asutamisest saadik instituudi rektor professor, tehnikadoktor A. Aarna,

probleemidega tegeleb grupp laboratooriumi töötajaid eesotsas orgaaniliste ainete tehnoloogia kateedri dotsendi tehnikakandidaat L. Möldriaga, kelle dissertatsioonitöö oli pühendatud fenoolide kompleksühendite uurimisele. Sama teemaga oli seotud ka eelpoolnimetatud kateedri vanemõpetaja, tehnikakandidaat E. Si-

JUTUAJAMINE LÕPETAJAGA AASTAST 1917

Riia Polütehnilise Instituudi soojusenergeetika kateedri dotsent tehnikakandidaat Teodor Jankevič lõpetas Riia Polütehnikumi mehaanikaosakonna kii-lusega Suure Oktoobrirevolutsiooni eelõhtul.

1915. aastal evakueeriti õppeasutus Riias Moskvasse. Seal leidis ta endale asupaiga Moskva Kõrgema Tehnikakooli ruumides. Üliõpilasi oli vähe — käis ju sõda. 1917. a. algul lõpetas mehaanikaosakonna ainult 6 inimest. Lõpetajate hulgas oli ka Teodor Jankevič. Meie kirja-saatja P. Saveljev palus teda vastata mõnedele küsimustele.

«Mida kujutas endast Riia Polütehnikumi Teie üliõpilasaas-tail?»

«Astusin õppeasutusse 1911. aastal. Tol ajal asus see praeguse Peteris Stutšeska nim. Läti Riikliku Ülikooli hoones. Õppeasutuse ulduses oli ka hoone, kus praegu paikneb meie instituudi keemiateadus-kond.

Üldse tegutses siis 6 osa-konda: ehitus-, inseneri-, mehaanika-, keemia-, põlluma-jandus- ja kaubandusosa-kond.

Õppejõuduüks olid põhili-selt vilunud õpetlased. Mäle-tan hästi professoreid T. Klarki ja M. Berlovi, tuntud matemaatikut P. Bolli ja P. Denferi ja paljusid teisi. Keemiaosakonna dekaaniks oli maailmakuulus akadeemik P. Valden, inseneriteaduste adjunktprofessorina töötas Vsevolod Keldš. Meie õppe-asutuse auliikmeteks olid Moskva Ülikooli teeneline professor Nikolai Zukovski, Leipzigi Ülikooli professor Vilhelm Ostwald, Nobeli Ins-tituudi direktor professor Svante Arrenius ja teised.

1914/15. õppeaastal õppis Riia Polütehnikumis 1811 üli-õpilast. Tol ajal (nagu meie instituut tänapäeval) oli pol-ütehnikum kõrgemate õp-peasutuste hulgas väga suures lugupidamises.»

«Millised olid tol ajal õppimis-tingimused?»

«Meil kehtis nn. ainesüs-teem. Üliõpilane võis soorita-da eksamid semestri kestel mistahes ajal. Õppejõu või tema assistendi uksele rippus leht eksamite tähtpäevadega. Üliõpilane märkis sinna oma nime ja võis ilmuda eksamile.

Loengutest osavõtt ei olnud kohustuslik. Üliõpilased käi-sid loengutel oma äranägemise järgi. Mingisugust loengu-test osavõtu registreerimist ei toimunud. Taoline kord oli tingitud asjaolust, et õpetus oli maksuline. Õppemaks aas-

tas võrdus pea-aegu kvalifit-seerimata töö-lise poole aas-ta sissetuleku-ga. Väga vähe-sed võisid saa-da stipendiu-mi, kusjuures kogu saadud

summa tuli täies ulatuses taga-si maksta pärast õppeasutuse lõpetamist. See määras ka üliõpilaste koosseisu. Suures enamikus õppisid polütehniku-mis jõukate vanemate lapsed. Õigemini pojad (naisi, kui ma ei eksi. tol ajal seal ei õppinud).

Minu isa oli õpetaja ja meil oli väike pere. Siiski tuli mul omal raha juurde teenida. Andsin eratunde, suvel olin töölislike tehastes. Ühendada õpingud muu tööga oli väga raske, sest tööpäeva pikkus oli 10 tundi.»

«Kas tol ajal toimus konkurss sisseastumisel?»

«Baltikumi elanikke võeti vastu väljaspool konkurssi. Nendele oli õppemaks ka veidi madalam. Konkursiga võeti vastu teistest linnadest ja kubermangudest tulnud.»

«Ütleste, et loengutel käimine ei olnud kohustuslik. Kuidas olid siis lood loengutest osavõ-tuga ja kui pikk oli õppeaeg?»

«Osavõtt oli elav. Üldõppe-ainete, nagu füüsika, keemia ja matemaatika loenguile kogunes auditooriumi kuni 200 kuulajat. Eriõppeainete loen-guil käis 20—30 inimest. Erandi moodustasid üksikud õppeained, mille loengud olid mittehuvitavad. Taoliste profes-sorite (neid ka leidis) loengul istus 3—4 üliõpilast.

Nädalas oli plaanikohaselt ette nähtud 36—42 tundi õp-petööd. Õppeplaanid olid ar-vestatud viiele õppeaastale, põllumajandus- ja kauban-dusosakonnas neljale õppe-aastale. Kuid keskmiselt lõ-petasid üliõpilased kooli 7—8 aastaga. Viie aastaga lõpetaja-d olid haruldusteks. Leidus ka neid, kellel kulus õppeasu-tuse lõpetamiseks 10—15 aas-tat.»

«Kuidas toimusid eksamid?»

«Loengutest vabatahtlik osavõtt tõi endaga kaasa ran-gemad nõuded eksamitel. Üli-õpilase õpirahamatus olid mär-gitud kõik õppeained, milles tal kogu stuudiumi ajal tuli saada hinne või anda arvestus.

Üliõpilasele esitati paar kü-simust ja anti mõtlemisega enne kui ta pidi vastama.

Seejärel küsis õppejõud kogu kursuse ulatuses.»

«Missugused ühiskondlikud or-ganisatsioonid tegutsesid tol ajal? Kas lõite nendes kaasa?»

«Kõige levinenumad olid mitmesugused rahvuslikel alustel loodud üliõpilaskorpo-ratsioonid. Olid lätlaste, vene-laste, eestlaste ja sakslaste korporatsioonid. Tol ajal elas Riias palju sakslasi, 1895/96. õppeaastani toimus isegi õp-petöö saksa keeles. Korporan-did korraldasid sageli joomin-guid ja kaitsesid kahevõitlust-tele oma «au».

Üliõpilased, kes olid pärit teistest kubermangudest, ühi-nesid nn. kaasmaalaskonda-deks.

Riia Polütehnikumis töötas veel mehaanikaring, mille liikmeks ma olin. Ringi tege-vus meenutas praegust Üli-õpilaste Teaduslikku Ühingu-t. Kuid õppejõud ei võtnud osa selle ringi tööst. Ringi liik-meks astusid progressiivselt meelestatud üliõpilased. Kor-porandid vaatasid meile vil-tu ja nimetasid meid «metsi-kuiks».

«Kus Te võtsite vastu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni?»

«Kui töötasin diplompro-jekti kallal, olin juba konst-ruktoriks Vokunski mäetehas-tes (praeguses Gorki oblas-tis). See on üks vanimaid rauatootmistehaste keskusi Venemaal.

Neis tehastes kaevandati maaki ja kütust, toodeti mal-mi ja terast, valmistati toru-sid ja mitmesuguseid muid metallitootmeid. Metallurgiate-hased töötasid puusõel.

Kui ma alustasin seal tööd, olid tehased juba riigistatud ja täitsid tellimusi sõjaliseks otstarbeks. Pärast Oktoobri-revolutsiooni kutsuti tehases kokku suur miting. Vallan-dati palju menševistlikult meelestatud insenere.

Nõukogude võimu aastail juhatasin ma konstruktorite bürood. Kodusõja aastail ühendati meie tehased Kule-bekinski naabertehastega, mis töötasid Nõukogude võimu kaitses. Mitte asjata ei hüü-tud meid tol ajal Nõukogude Kruppiks. Tol ajal olid tao-

PARTISANIST TEADLASEKS

Minu käes on ülesvõte, mis näitab leedu partisanide kontu-mist Nõukogude sõjameestega su-vel 1944. Pildi keskel seisab sõb-ralikult naeratades kapten, õn-nitledes noort neidu. See vapper neiu, leedulanna Valentina Bas-tene kuulus sõjapäevil partisa-nialka «Nõukogude Leedu eest», Praegu on ta meie kateedris õp-pejõuks.

Vaevalt partisaaniülesanded «maha pannud», tegi Valentina otsuse — jätkata õpinguid. Sõ-japäevil ununenud keskkoolitar-kust tuletas ta meelde kõrge-masse kooli astumiseks korralda-tud kursustel. Aastal 1951 lõpetas endine partisan Vilniuse Peda-gogilise Instituudi. Temast sai ajalooõpetaja.

Kaheteistkümneme aasta kestel on ta töötanud õppealajuhataja-na ja direktorina ja täitnud ka partorgi ülesandeid. Neljal kor-

ral on ta valitud Kaunase linna rahvasaadikuks.

1961. aasta detsembrist alates töötab Valentina Bastene Kau-nase Polütehnilise Instituudi partei-ajaloo ja teadusliku kom-munismi kateedris assistendina. Tänavu kaitses Valentina Baste-ne Zdanovi-nimelises Leningra-di Riiklikus Ülikoolis edukalt kandidaadiväitekirja. Tema dis-sertatsioon «Leedumaa Kommu-nistliku Partei tegevus õpetajas-konna ettevalmistamisel ja kasvatamisel aastail 1945—1953» soovitati avaldada eri raamatuna.

Kateedri pere soovib vastsele teadlasele Valentina Bastenele edu töös ja isiklikus elus!

L. VAICEKAUSKAS, KPI partei-ajaloo ja teadusliku kommunismi kateedri vanem-õpetaja

Raadio-televisioonistuudios

Meie instituudi raadio-televi-sioonistuudio (RTS) on mõned kuud vana. Alguseks said väike raadiostuudio, paar tööstusliku televisiooni seadet ning uued helistuudio ja tennilise keskuse ruumid Mustamäel. Ja viis noort meest, näpus rektoraadi otsus ja suured kavad.

Stuudio peaks kujunema õppe-jõudude ja üliõpilaste abiliseks. Instituudi televisioonisüsteem hakkab üle kandma loenguid nn «stuudio-auditooriumist» esi-algu veel nelja suurde auditoo-riumi, kuhu iga 8—12 üliõpilase kohta seatakse üles televiisorid. Nii võib üliõpilaste arv loengul suurenedagi 600—700-ni ja kaovad

halva nähtavusega kohad. Loen-gusaatesse lülituvad kaadrid la-boratooriumist, sobivast õppefil-mist või mikroskoobi alla aseta-tud esemetest. Õppejõud ei tar-vitse häält pingutada ega õhtuse osakonna üliõpilastele loengut uuesti lugeda — seda teeb video-magnetofon. Õppetööst vabal ajal lülib operaator saatesse olümpia-mängud või telefilmi «Tartu Riiklik Ülikool». Teleloeng kaug-õppijatele läbi «suure televisioo-ni» läheb saatesse juba otse ins-tituudi seinte vahelt.

Tööpäevade hulgas tulevad ka sellised päevad, millal hakkab tööle TPI raadiovõrk ja sadakond elektrikella, operatiivne disper-serside ja teletaip igas dekanaa-dis. Aulas avatakse rahvusvaheli-ne kokkutulek, kus ettekannete mitmekeelne tõlge jõuab saalis-istujateni raadio teel. Teie tasku-vastuvõtja töötab suurepäraselt ka all kohvikusaalis... Soovides dikteerida kirja, tõstab dekaan hargilt dikteerimiskeskuse tele-fonitoru, veerandund hiljem seab aga näitsik masinkirjabü-roos kõrvaklapid mugavamalt ja käivitab diktafoni.

Igapäevasest niipalju, et kor-rastame olemasolevaid seadmeid, uurime kirjandust ja kõmbima-arvetege raamatupidamise ja raadiokaupluse vahet. Tööd-muret on ka helistuudioga. Ükse-silt «VAIKUST» veel ei aita, sest ka linnulaul kostab sisse...

J. VAITMAA, RTS vaneminsener-juhataja

FILM INSTITUUDI MINEVIKUST

Kõrgema tehnilise hariduse tee Eestis algas pool sajandit tagasi. 1917. aastal loodud Eesti Tehnika Seltsi esimeseks ülesandeks oli organiseerida inseneride etteval-mistamine oma vabariigis. Ette-valmistustööd algasidki samal aastal, kuid praktiliste tulemus-teni jõudmist takistas Esimene Maailmasõda. Ometi õnnestus Saksa okupatsiooni ajal organi-seerida eraettevõtluse korras töö-tavad erikursused. «Koolitoaks» oli praeguse Tallinna Vineeri- ja Mööblivabrikku kelder, kuhu 1918. aasta 19. septembril kogunes 120 õpilast. Tehnilised kursused ük-sinda ei võinud rahuldada are-

neva tööstuse vajadusi spetsialis-tide järgi. Seepärast töötasid tehnikaseltis liikmed visalt ag-se eesmärgi — kõrgema tehnilise kooli avamise heaks. 1919. aasta sügisel asutati Tallinna Tehni-kum, mis järgmisel aastal riigi ülalpidamisele võeti. Tehnikum oli esimeseks kõrgemaks õppe-asutuseks Tallinnas ja seal õpe-tati inseneriteadmisi ehituse, ar-hitektuuri, elektrotehnika, ma-sinaehituse ja tehnilise keemia alal. Paljud instituudi praegus-test õppejõududest on tehnikumi kasvandikud.

Kõigest sellest jutustab Tallin-

na Polütehnilise Instituudi kino-fotokabineti valmiv viie-kuue-tosaline dokumentaalfilm. Filmi esimesed kolm osa, mis käsitle-vad ajavahemikku 1917—1962, on juba monteeritud ja saavad de-monstratsiooniküpsiks. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni juubeliaastapäevaks.

Nagu ajalugu käsitlevate teos-te puhul ikka, tuli asjaosalistel eesotsas kabineti juhataja Peeter Palu, režissööri Uno Liivi ning operaatori ja monteerija Tiit Päevaga läbi vaadata virnade viisi vanu filme ja dokumente, küsitleda omaaegseid õppejõude

ja üliõpilasi. Nii jäädvustati magnetofonilindile vestlus meli-oraator sm. Põdraga, kes alustas õppimist 1918. aastal. Sm. Põdra meenutus käsitleb ka episood filmis. Kõike kopeeritud ja filmi-tut muidugi vaja ei läinud. See jääb kabineti arhiivi ja pakub tulevikus palju huvi instituudi kroonikakirjutajale.

Filmi valmimisel olid nõu ja jõuga abiks mitmed meie õppe-jõud ja teenistujad.

Tervikuna, koos õppeasutuse tänapäeva küsitluse kahe-kolme osaga võivad vaatajad filmi näha eesti tehnilise hariduse 50. aasta-päeval 1968. aasta septembris instituudi uue peakorpuse aulas.

H. HANSEN

Auaadress meie instituudile

Läbi vaadanud vabariigi ette-võtte kollektiivide ning ehitus-organisatsioonide, kolhooside ja sovhooside poolt Suure Sotsialist-liku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva auks võetud kohus-tuste täitmise kokkuvõtted, Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõu-kogu tunnistasid Suure Oktoob-ri 50. aastapäeva auks organiseeritud sotsialistliku võistluse võit-jaks teiste hulgas ka Tallinna Polütehnilise Instituudi kollektiivi ja autasustasid teda EESTI NSV MINISTRITE NÕU-KOGU JA EESTI NSV AMETI-ÜHINGUTE NÕUKOGU AU-ADRESSIGA.

Kuidas me kavandame ja koostame uue projekti, — selle üle vahetavad mõtteid Riia Polütehnilise Instituudi ehitusteaduskonna viienda kursuse üliõpilased Anda Berzina (vasakul) ja Lilija Saško.

V. Tobise foto

Uus gravimeetriaajaam

vikus kasutame jaama ka pendelaparatuuri etaloneerimiseks.»

◆ Kes koostasid gravimeetriaajaama projektülesande?

«Füüsika-matemaatikadoktorid J. D. Boulanger NSV Liidu Teaduste Akadeemia Maafüüsika Instituudist ja M. E. Heifetz Geodeesia-Aerovõtete ja Kartograafia Uurimise Keskinstituudist ja mina kui TPI füüsika kateedri juhataja.»

◆ Milliseid gravimeetriaalaseid uurimistöid hakatakse jaamas läbi viima?

«Uuritakse lühiperioodilisi raskusjõu muutusi, tehakse raskusjõu vertikaal- ja horisontaalkomponentide mõõtmisi eesmärgiga — uurida planeet Maa mõningaid füüsikalisi parameetreid. Jaama baasil jätkatakse raskusjõu pikaajaliste muutuste uurimisi, mille käigus selgitatakse mõningaid tegureid, mis iseloomustavad Maa koorealuse subst-raadi protsesse. Edaspidi ka-

utatakse jaama ka gravimeetrite etaloneerimiseks.»

◆ Milliseid ülesandeid täidab jaam tulevikus üleliidulises mastaabis?

«Kogu uurimistöö toimub üleliidulise ja rahvusvahelise programmi alusel.»

◆ Kes Tallinna Polütehnilise Instituudi perest tegelevad nende uurimistöödega?

«Füüsika kateedri õppejõud. Nende arv ei saa küll olla suur, sest jaam töötab ju automaatselt. Edaspidi saab uurimistöödel loodetavasti rakendada ka üliõpilasi.»

Lõpuks Teile veel isiklikku laadi küsimus — kus Te omandasite kogemusi taolise jaama organiseerimiseks ja projekteerimiseks?

«Esimesed kogemused omandasin Eesti NSV Teaduste Akadeemia sellealase jaama ehitamisel ja tegevusse rakendamisel Tallinnas. Need tööd tulid osaliselt läbi viia ühiskondlikus korras.»

struktuuri, vaid midagi sarnast ka muusikale. Igal masinal nagu muusikariistalgi on kindel rütm, oma toonid ja pooltoonid. Olles töötanud palju õhtuid ja tõstes pea vatmanpaberilt, kuuldub sealt nagu mingi eriline muusika, otsekui Ciurlionise «Kellukesed» — puhas ja sügav nagu kevade helin.»

Alles nüüd hakkam aru saama, miks ta hiilgavalt on lõpetanud viimased semestrid. Varem aga oli ta keskpäraseks üliõpilaseks. Hakkam aru saama, miks ta astus Üliõpilaste Teaduslikku Ühingusse.

Linn tukub. Vaatlen tänavalaternate kollast valgust ja võrdlen ootamatult, millised nad välja näeksid maaili. Juba tahan küsida Rimaselt — kas ta ei tahaks maalida pilti, kui äkki kuulen selja taga helisid.

Tee «Music-hallist» instituuti täitus klaverikeelte kristalse kõlaga. Sellele jäi väikeses toas kitsaks ja see viskus lahtisest aknast puude latvu mööda tänavale. Ühes elavate rütmidega tundsin nagu kiirustaksin minagi mööda ärkava linna tänavat. Mööda sõitsid autod, sahisetid langevad lehed...

Loengul.

Kuulen selgesti õppejõu monotoonset häält, mõnikord küsib keegi midagi, ta vastab kiirustades ja jälle ühetooniline jutt... Akki läheb rütm segi.

Midagi ei tule välja! Mitte mingil moel ei suuda leida suminat, mis tõuseb auditoriumis loengu lõppedes.

Rimas naeratab süüdlaslikult ja alustab uut teemat.

«Kontrolltöö rütm.»

«Lugemissaalis.»

Tema sõrmed jooksevad kiiresti valgetel ja mustadel klahvidel. Sealt tõuseb elamus, mida ei saa sulega paberile panna.

Statistika loob imesid — pliiatsisõde all sünnivad üli-võimsad turbiinid, kuju- neb õpilaste arv, kes ühel või teisel põhjusel klassi- kursust kordama jäid.

Kõikenägevad statistika- kädad äifreerivad arvudesse kõike, kõikjal ja alati.

Meie kool kõrgus Šavati järsul kaldal. Sageli tõusime me pärast tunde sumiseva salgana mööda liivast kallast ja riputanud mapiid saksauuli konksukujuliste okste külge. hakkasime mängima armastatud mängu «Siin», mis on väga sarnane vene laptuule. Me mängisime, lastes kõlaval naerul voolata, märkamata väsimust ja mööduvaid tunde. Meie läheduses oli sageli üks elatanud naine. Ta vaatas kurva naerutusega meid, pärast pöördus jõe äärde ja silmitses kaua laineid. Ükskord lendas pall tema jalgade ette. Jooksin palli järele. Naine ei märganud ei palli ega mind. Kui ta mind lõpuks märkas, ütles ta hellalt: «Tule lähemale, tüdruk! Tu'e, ära kardal!»

«Aga mispärast Te nutsite, tädi?»

«Miks nutsin? Ma ei nutnud, ma meenutasin...»

«Mida?»

«Nii väikene,» naeratas ta hellalt minu patse puudutades, «kuid nii uudishimulik.»

Alates sellest päevast kohtu-

sin ma sageli tädi Nazimaga. Ta elas üksinda ja töötas «Pravda» kolhoosis krovvijana. Õhtuti jooksin ma tema juurde ja ta jutustas mulle tundide kaupa lugusid. Lõpetanud oma jutu, ta ohkas ja sageli kordas:

«Õnnelik oled sa, Luiza. Väga õnnelik.»

«Mispärast, Nazima-tädi?»

«Mispärast? Sellepärast, et sa ei kanna parandžat. Ka seepärast, et õpid... Minu nooruses käsutas naise palju peremehi, väga palju. Jumal, emiir, peremees — nad andsid tööd, nende kätes olid maa ja vesi... Siis ei saanud me, naised, silmi maast tõsta. Olime aheldatud šariaadi seadustesse, seotud tsätšvani ja parandžaaga, murdetud, kaubaks ja mehe omandiks. Meid müüdi, vahetati riisi vastu...»

Nazima-tädi astus seina juurde, avas riiuli, võttis laeka.

«Selle vöö jättis mulle Hassan,» ütles ta väriseva häälega. «Me olime kuueteistkümnenda-aastased ja me armastasime väga teleneteist. Armsamaga kohtumist loeti sel ajal suureks patuks. Ma ei hakka jutustama, missuguseid raskusi valmistasid meile hetkelised kohtumised. Ükskord kutsus isa mind enda juurde ja teatas, et neil päevil tulevad kihlused. Peigmehest ei rääkinud ta midagi ja mul ei jätkunud julgust küsida, sest isa sõna — see oli seadus!»

Nõukogude Eesti preemiad

Nõukogude Eesti preemiade komisjonide ettepanekute kohaselt määrasid EKP Ministrite Nõukogu seoses Keskkomitee ja Eesti NSV Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevaks rea silmapaistvate tööde eest Nõukogude Eesti preemiad.

Teaduse, tehnika ja tootmise alal määrati preemiad ka järgmistele Tallinna Polütehnilise Instituudi kollektiivi liikmetele:

Autorite kollektiiv: H. Verner (kollektiivi juht), A. Aitsam, J. Kaljumäe, A. Kask ja L. Paal — seria

töid Eesti NSV veekogude kompleksse kasutamise ja vee kvaliteedi reguleerimise teaduslike aluste valdkonnas.

Autorite kollektiiv: A. Aarna (kollektiivi juht), K. Kiisler, I. Auriste ja P. Christjanson — uurimus «Liimvaigud põlevkivi alküülresortsiniidest (liimvaik DFK)».

Autorite kollektiiv: A. Voidek, H. Jänes, H. Tiisimus ja E. Risthein — elektromagnetiliste sulametalli liikumapaneku seadmete väljatöötamine.

Teoreetiline konverents

Teisipäeval kogunesid paljud instituudi õppejõud ja üliõpilased Eesti NSV Teaduste Akadeemia istungisaali. Seal toimus majandusteaduskonna poolt organiseeritud teoreetiline konverents teemal «Majandusteaduse aktuaalseid probleeme.» Üritus oli pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni juubeliaastapäevale.

Esimesena astus kõnetooli majandusteaduste doktor Eduard Kull. Ta andis ülevaate majandusteaduse arengust meie vabariigis. Seejärel esines dotsent Uno

Kõlavad viimased akordid.

«Music-hallist» väljudes heidan pilgu noodipaberile, mis lamab klaveril. Lehe serval, kus nariilikult seisavad helilooja initialsid, näen kirjutatud sõna «Minu» ja ma mõtlen, et kunagi vast võib samasugustelt lehtedelt lugeda juba trükitud kirjas: «Variatsioonid inseneriteemadel. Rimas Simaitis.»

Riietudes seiran terava kadedustundega kappi, mis on täis kuhjatud tehnikaalast kirjandust. Laual lebab väike raamat «Rodin», mille kaanele on joonistatud mõtliku, võimsa inimese siluett.

R. SEŠTAKAUSKAS

Mereste, kes käsitles teemat «Majandusteaduste üldises integratsiooniprotsessis.»

Järgnevalt olid kavas geograafiakandidaadi Vello Tarmisto, füüsika-matemaatikakandidaadi Leo Vöhandu, majandusteaduste kandidaadi Raoul Üksvärava ja Juhani Väljataga ja teiste ettekanded. Ettekannetele järgnesid sõnavõttud.

H. LENK

Suurele tähtpäevale oli pühendatud ka autoranspordi eriala üliõpilaste vestlusõhtu.

Külla oli kutsunud grupp instituudi lõpetanuid. Ants Kalda kõneles Tallinna liiklusprobleemidest, diplomand Udo Uusküla andis ülevaate autoranspordi arengust Nõukogude Liidus viiekümnenda aasta jooksul. Käsitlemist leidsid veel paljud teised autoranspordi probleemid. Dotsent Eugen Soonvald kõneles ülesannetest, mis seisavad tulevaste spetsialistide ees.

Vestlusõhtul tõsteti arvukalt üles küsimusi. Koosolijad avaldasid soovi, et taolisi vestrusõhtuid tuleb kindlasti korraldada ka edaspidi.

Variatsioonid inseneriteemadel

Elektrivalgusest säravale tänavale langevad aeglaselt kollased vahtralehed. Ees ja taga liiguvad kergelt trollibussid nagu suured liblikad. Vabanenud pingelise päeva rütmist, jalutame me kodu poole, püüdes välja hingata loengusaalide lämmatava õhu ülejääke.

«Rimas, mida Sa täna õhtul kavatsed?» küsin ma, tõstes maast sügismärkidega kaunistatud lehe. Ta kõnnib ja vaikib mõni aeg, siis aga, uidades pilguga pilveteedel, ütleb lasa: «Tõenäoliselt hakkam mängima.»

Ma tean, et ta on lõpetanud Vilnuses laste muusikakooli viiuliklassi. Me kõik teame, et istudes juba instituudis üliõpilaspingis, lõpetas ta Kaunases flöödiklassi, kuid ei minul ega mu sõpradel ei ole veel õnnestunud kuulata, kuidas ta mängib. Õhtuti ta harilikult mängib flööti ja pean tunnistama, ma isegi veidi imestan, et ta selle suurepäraselt kätteõpitud pilli vahetab mõnikord klaveri vastu. Järsku oli mul kange tahtmine kuulata, kuidas ta mängib.

«Rimas, mul on täna vaba õhtu. Kui Sul midagi selle vastu ei ole, tulen ma Sinu juurde muusikat kuulama.»

«Sul hakkab igav. Tõenäoliselt mängin ma variatsioone üliõpilasteemadel.»

Vastus oli loomulik. Kõik teavad, et mulle on kõige südame- lähedasemad kaasaegsed džässirütmid. Sel õhtul aga valdas mind tugev soov kuulata kindlasti klassikalist muusikat.

Tagasihoidlik üliõpilastuba. Kaks joonestustahvliit, kolm voodit, raamatukapp. Aga kus on siis klaver? Toakaaslased polnud veel tagasi jõudnud. Rimas näeb mu otsivat pilku ja selgitab: «Ära üllatu. Siia jäätame ai-

nult mantlid ja mütsid. «Music-hall» asub teispool seina.» Selle lävel ma peatusin. Ühes nurgas — klaver, vastasseinas riiul raamatute ja nootidega ja kitsuke kõik akna juurde.

«Kas Sa tihti mängid?» küsisin ma akent avades. All kollendas valgusega ülepuistatud aiakese siluett.

«Ei. Aga mõnikord ei tõsta ma mitu õhtut jalga siit välja. Loengud, lugemissaal, töö raamatutega, jälle ja jälle loengud. Kiirustan, kiirustan ja mõnikord tunnen äkki, et olen väsinud, et «õhust tuleb puudus». Siis lendab kõik nurka ja ma istun klaveri taha. Nendel tundide mängin kõike, mis mul iganes tagavaraks on: Bachi, Liszti, Chopini ja Straussiga tunnen, kuidas igapäevase monotoonuse kuhugi kaob, taganeb. Mõnikord, haaratuna sellest keerlemisest, hakkam ka ise looma, seda ei saavuta ma aga kergelt. Tuleb veel palju töötada.»

«Rimas, Sa ju kahetsed, et astusid polütehnilisse instituuti, on see tõsi?»

«Alguses jah, aga nüüd juba — ei.»

«Miks?»

«Kõik on huvitav. Peaasi — tuleb sellest aru saada ja süveneda. Instituuti astusin ma juhuslikult. Alguses ei saanud paljustki aru. Tahtsin käega lüüa. Kuid hiljem jäi mittemõistetav ikka vähemaks ja vähemaks. Muide — mul on selline omadus: kui arusaamatu hakkab mind kiusama, kiirustan sellesse üksikasjalikumalt tungima, iga komponenti endale selgeks teema. Iga minu poolt avastatud saladus avab omakorda veel mitu teist. Vaat, nii viisi vähehaaval jõuangi edasi, kuigi horisont ei näe. Joonestustes leidisin mitte ainult mehhanismide

USBEKISTAN

Järgmisel päeval sain ma teada, et mind pannakse mehele rikkale kuuekümnendaastasele Kurban-baile. Pulmapeo päeval pääses Hassan minu juurde, viskas selle vöö ja läks jõe äärde. Ma jooksin talle järele, kuid jõudsin ainult näha kaugenevat paati... Kellegi käsi haaras mul juustest, pärast mind peksti ja ma toibusin Kurban-bai viie naise keskel... Nii sai minust tema kuues naine.»

Nazima-tädi katkestas jutu, suudles vööd ja lisas:

«Aga Hassanit ma pärast seda enam ei näinud.»

«Rääkige veel midagi...»

«Millest ma siis jutustan? Mälestused on kurvad. Elati vaeselt. Peale puuadra ja sirbi ei olnud minu isal midagi. Kariloomi tuli, bailt välja tingida...»

Kuid milline haigla on nüüd kolhoosis! Varem oli kahesaja viiekümne tuhande inimese kohta üks arst. Ja-jah — kahesaja viiekümne tuhande kohta. Imes-tate! Aga nii me elasime. Niisugune oli meie Usbekistan.»

Möödusid aastad. Nüüd õppisin ma juba teises koolis, kuid koolivaheajad veetsin ma peaaegu alati oma kodukolhoosis. Raske oli seda ära tunda. Uute majade rajoonid uppusid õitsvatesse aedadesse. Töökojade väravatest sõitsid sisse ja välja iseliikuvad hiiglased — puuvillakoristamise masinad. Kultuurimaja poolt kostis laul. Vana algkooli kohal, kus ma õppisin, kõrgus hiiglasuur hoone spordisaaliga ja selle laiadel akendel sillerdas päike. See on statistika järgi 6750. kool minu Usbekistanis.

Kolhoosi esimees Ahmed Davlatov kiirustas oma gazikuga steppi. Vastu kihutasid veoautod puuvillaga. Ahmed sõitis koos oma seltsimeestega siia kolmekümne aasta eest. Nad vallutasid kõrbe ääremaad ja rajasid siia kolhoosi. Neid oli viis — viis ähvardavas kõrbes. Nüüd elab siin aga 250 perekonda.

Mõnekümne kilomeetri kaugusel kolhoosist käib jälle võitlus — võitlus inimese ja kõrbe vahel. Seal ehitatakse lämmastikväetis-

te tehast. Koos endiste klassikaaslastega sõitsin ka mina ehitusele.

Kõrb oigas võimsate buldooseriite roomikute all, krigisesid liivasse tungivad skreperikopad ja mürtisesid tõstekraanad. Siin ja seal kostsid hüüded:

«Tõsta!»

Kõrged palgid tungisid maasse — tardusid liikumatusesse. Nii kasvas tulevase tehase peakorpuse hoone. Kõrval aga ehitati maju töölisele. Suur oli minu imestus, kui ma nägin tüdi Nazimat. Ta naeratas mulle oma natuke kurva naeratusega, kuid tema silmis helkis rõõm. Ta ei korranud enam, et olen õnnelik, vaid ütles hellitavalt:

«Lõpetad instituudi — sõida meie tehasesse! Tingimata sõida!»

Ei tea, kas hakatakse seda kohta kunagi linnaks nimetama või jääb ta ainult töölisulaks? Kas jõutakse kanda ta kaardile või mitte? Selge on aga üks — kõrbelts võideti ära veel mõned kilomeetrid maad. Ja ongi kõik, mis ma tahtsin jutustada.

Selline on tänapäeval minu Usbekistan.

LUIZA KALANDAROVA,
Riia PI elektroenergeetika-teaduskonna üliõpilane

Õppeasutuse autahvlile

Käskkirjaga nr. 521 k 26. oktoobrist 1967 soovib Tallinna Polütehnilise Instituudi rektor professor Agu Aarna õppeasutuse kollektiivile Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva puhul edu edasises töös ja tegevuses.

Väljapaistva edu eest õppe- ja teaduslikus töös või ühiskondlike ülesannete eeskujuliku täitmise eest avaldas rektor kiitust professoritele Albrecht Altmale ja Georgi Golstile, dotsentidele Vsevolod Arhangeliskile, Eduard Brandtile, Ludvig Kalmanile, Verner Kikkale, Elmar Kikerpillile, Eduard Piitrojale, Georg Samolevskile, Ludvig Schmidtile, Juhana Toomaspojale ja Otto Pikkovile ja dotsendi kohustetäitjale Kuulo Vimmsaarele, vanemmetoodik Liidia Treimannile, vaneminsener Arvi Poobusele ja üliõpilastele Karl Kasikovile, Dimitri Klenskile, Jüri Novakovile ja Harry Taule.

Nende seltsimeeste fotod asetatakse instituudi autahvlile.

NÄITUS MUSTAMÄEL

Ehitusteaduskonna õppekorpus Mustamäel avati näitus «TPI Suure Oktoobri viiekümne aastal.»

Fotomontaaži fuajees annab ülevaate instituudi struktuurist, tutvustab uusi õppekorpusi Mustamäel ja näitab üliõpilaste mitmepalgelist tegevust laboratooriumides ja isetegevusrindel.

Väljapanekud auditooriumis AIII-104 näitavad instituudi kirjastusgrupi väljaandel ilmunud meetoodilist kirjandust ja toime-tisi ning õppejõudude poolt kirjutatud õpikuid. Eksperimentaal-

töökojas on valminud rida uni-kaalseid seadmeid ja mõõteriistu. Osa neist on eksponeeritud ka sellel näitusel. Külalastajad näevad tsentrifugaalkiirendajat IIVK-3M (autor dots. I. Kleis), madalsageduslikku viskosimeetrit VM-1M (autorid van.-õpetaja L. Einer ja ins. V. Männamaa) ja teisi seadmeid ning mõõteriistu.

Palume külastada! Näitus on avatud 6. novembrini (kl. 12—18)

E. SAA

ÜHE PÄEVAGA ROHKEM KUI PÄEV

likke kogemusi tulevastele in-seneridele ja teadlastele ja samal ajal jõudis ta kolmekümneks eluaastaks lõpetada määratusuure doktoritöö.

«Mingeid saladusi selles ei ole,» poeatab Egon tagasihoidlikult vastuse. «Ma lihtsalt õppisin hindama aega. Mõned kurdavad, et inimesele on antud liialt vähe aega elamiseks. Minu arvates on seda küllalt, kuid iga päeva tuleb kasutada otstarbekalt. Oma eluea jooksul võib siiski jätta märgatava jälje maailmale.»

Oma aja hindamine, iga tunni ja minuti maksimaalne kasulik kasutamine on selle noore teadlase etusih. Rasket eksiks see, kes oletaks, et Egon Lavendel jääb raamatute taha tukkuma, heidab tõesti väsinult puhkama. Ei sinnapoolegi. Ta tegeleb meeleldi spordiga. Füüsiline koormus aitab säilitada reipust ja kõrget töövõimet. Suusatamine ja sõudmine, jalgratas, tennis ja kergetõustik on tema parimad ja alatised sõbrad.

«Paar «kadunud» tundi tennisväljakul laseb ajal neli tundi tagasi võtta,» lausub Egon Lavendel naeratades. Puhunud pingast vaimsest tööst, «nuputab» ta kaks-kolm korda kiiremini.

Aja hind. Esimesel pilgul on see abstraktne mõiste. Aga kui palju on temas elu praktilist mõtet!

Väga tihti tuleb eriti üliõpilastel puudus päevatundidest.

«Kui oleks veel üks päevake-ne, siis oleks kõik korras.»

«Kuid see päev oli,» kinnitab Egon. «Inimene lihtsalt kaotas

ta. Võib-olla siis, kui ta sihitult lonkis tänavail või mõttetult lebas voodis. Aga mis on koorma otsast maha pudenenu, see on kadunud.»

Elada aega kaotamata, osata sundida oma aju töötama iga olukorras, tujusid arvestamata ja mitte ainult siis kui on loominguine «vaim» peal — selleks läheb vaja tahtejõudu, annet en-nast murda. Egon sõidab üleliidulisele konverentsile — sõidul ta lahendab ühe probleemi tehnika valdkonnas. Minnes teatri, laseb mõttes läbi tehnilise küsimuse, kuidas alandada kahju-likku vibratsiooni elektrihaamri löökmehaanismides.

Võimatu on õppida hindama oma aega austamata teiste aega. See on Egon Lavendeli üks testamentidest, mida ta pühalikult täidab. Seepärast on tema esinemised ÜLKNÜ Keskkomitee üles-andel noorte õpetlaste esindajana või teaduskonna rahvakontrolli liikmena, tema loomingu-lised vestlused aspirantidega a'ti asjalikult lühikesed ja lakoonilised.

Pöördudes oma kolleegide poole, kes viitavad teadusliku töö koormusele ja proovivad eemale hoida ühiskondlikust tööst, ütleb Egon: «Ei tea öelda, kas nad võidavad ajaliselt, kuid elu täiuslikkuses nad kahtlemata kaotavad palju.»

Pühaderüis Riia elektritulede kiired langevad aknaruudule. Egon Lavendel rebib mõtlikult kalendrist lehe. Miinus üks.

Ühe päevaga on elatud rohkem kui päev.

L. TOLSTOV

Kohtuda Egon Lavendeliga ei olnud kerge ülesanne. Mitte sel-lepärast, et ta oleks eemale hoi-dunud vestlusest. Ka see väike vaheaeg tema tihedast tööpäevast oli täis kiireid askeldusi.

Lõpuks saime siiski kokkulep-pele:

«Kõige sobivam aeg on homme hommikul kell kümme.»

Kohtusime kateedris. Egon jagas üliõpilastele eksa-mipiletid ja saatis nad auditooriumi ette valmistama.

«Kas ei ole karta, et nad hak-kavad maha kirjutama?» küsisin mina.

Egon hajutas mu kahtlused:

«Kehv on see õppejõud, kes ei tee kindlaks, kas üliõpilane on küsimuse ise lahendanud või kasutanud kellegi abi isegi siis, kui ta vastab häireteta.»

Jälgin uurivalt seda inimest. Millised väljendusrikkad sil-mad, liikuvad näojooned, kii-rustavad liigutused ja... sõna-nappus, kui jutulõng riivas tema isiklikku elu, tema saavutusi.

Kui hakkad üksikasjaliselt tutvuma Egon Lavendeli tea-duslik-pedagoogilise tegevusega, tekib paratamatult küsimus: kui-das võib kolmekümne kahe aas-tasel inimesel ette valmistatud ja avaldatud üle kolmekümne tea-dusliku töö? Päevast päeva aitab ta aktiivselt kaasa tootmistehno-loogia täiustamisele mitmes ette-võttes, iga päev jagab ta rikka-

Huvitav ja keeruline

Riia Polütehnilise Instituudi keevitusprotsesside automatiseerimise problemlaboratooriumis tegeldakse erinevate õhukeste metallide keevitamise uute protsesside uurimise ja loomisega. Taolised probleemid püstitab kaasaegne aparaaditehnika ja raadioelektronika. Aparaatide uued konstruktsioonid, miniaturiseerimine, füüsikaliste omaduste ja geomeetria kuju mitmesugune ebasümmeetria, juhtimissüsteemidele esitatav kõrge usaldatavuse nõue — kõik see on haara-vate keevitusprotsesside probleemide ammendamatu allikas.

Mida tähendab protsessi opti-maalse variandi saavutamine, lii-te omaduste kõrge stabiilsuse saavutamine? See tähendab os-kust juhtida lühiajalisi elektri-soojusvälju (nende mõju ilmneb

sõltuvalt vajadusest kümnetu-handike või sajandike sekundite vältel), oskust juhtida õhukeste sulamistsoonide lokaliseerimist ja samuti plastiliste deformatsioonide välju.

Laboratooriumis uuritakse kee-ruliste ja vastastikku seotud protsesside optimaalseid varian-te. Ühtlasi luuakse seal vajalik aparatuur nende optimaalsete protsesside tegelikuks läbiviimi-seks.

Ühe sellise, käesolevaks ajaks lahendatud probleemi näiteks võib tuua väikesegabariidilise kollektori, milles hõbetatud vasest polümetaaniga isoleeritud juht diameetriga 0,2 mm keevi-tatakse kullast metallkeraamika rõnga sisemisele pinnale (3,6×0,5 mm). Seejuures ei tohi vigasta-da isolatsiooni väljaspool kon-

taktühendust, samuti ei tohi juhe deformeeruda. On loodud seade, mis eemaldab lokaalselt isolat-siooni ja tekitab õhukese sulam-talli kihi 0,0001 sekundi jook-sul.

Protsesside uurimise ja välja-töötamisega kaasneb nende auto-maatkontrolli meetodite otsimi-ne ja vastavate süsteemide pro-jektseerimine.

Lahendatud ülesanded paista-vad välja püstitamise uudsuse ja lahenduse originaalsuse poolest. Ainult viimase aasta jooksul sai laboratoorium 5 autoritunnistust ja esitas 10 taotlust autoritunnis-tusele.

Paljude küsimuste lahendamisel loovad aktiivselt kaasa üli-õpilased — tulevased aparaadi-ehitajad ja elektrikud.

Tehnikakandidaat R. RUDZITS, keevitusprotsesside automatiseerimise problemlaboratooriumi teaduslik juhendaja

VIIS KASVUAASTAT

Kergetõustuse teaduskond alus-tas oma tegevust septembris 1962. Viis aastat on lühike aeg, kui ta aga on täidetud pingelise töö ja ühiste jõupingutustega, võib sellega mõndagi korda saa-ta. Viis tegevusaastat töid kaasa teaduskonna suure kasvu. Nii oli 1962. aastal meie päevases osakonnas 550 üliõpilast ja õhtu-ses 315. Praegu õpib meie kit-saks jäänud auditooriumides päevases osakonnas 1230 ja õhtu-ses 630 üliõpilast. Viis aastat tagasi töötas teaduskonnas 31 õppejõudu, kellest vaid 9 omasid teadusliku kraadi või nimetuse. Tänapäevaks on õppejõudude arv peaaegu kahekordistunud, 36% neist omab teadusliku kraadi. Meil on mitmeid suurepäraseid õppejõude, kelle tööarmastus mõjutab tervet kollektiivi. Kõik austavad ja armastavad profes-soreid I. Indriunast ja A. Matu-sonit, dotsente N. Majauskienet, B. Pečiurast ja teisi kogenud õppejõude.

Viimase sessiooni keskmiseks eksamihindeks oli teaduskonnas 3,69. See kuulub paremate hulka instituudis. Mõnedes õpperühma-des on keskmine hinne üle 4 (LP-2 — 4,6, LS-4/2 — 4,1, LEa-4 — 4,0 jne.).

Teaduskonnas on palju nime-kaid sportlasi, kelle saavutused teevad meile palju rõõmu. Tule-vased majandusteadlased D. Vaitekunaite ja A. Pasvenskene on tuntud nii eeskujulike üliõpilas-te kui Euroopa käsipalli meistri-tena. Üleliidulises käsipallimees-konnas võistleb P. Kisielius. R. Višlys on «Zalgrise» korvpalli-meeskonna liige. Z. Dugnaite Euroopa noortemeister korvpallis. Nimekiri on küllalt esinduslik. Selle põhjal võiks arvata, et me valmistame ette meistersportlasi ja mitte insenere. Nii see just ka pole.

Meie lõpetajad tunnevad hästi oma tulevast tööd, neid ooda-takse ettevõtteis ja neile usalda-takse vastutusrikast tööd. Meie kasvandik I. Stravinskas on Ra-sejai linna õmblusvabriku «Sat-ria» direktor, P. Prackaitis — Joudreji vabriku «Nemunas» kestrustsenhi ülem, R. Stakenas — vabriku «Mastis» kestrustsehi ülem, V. Jankauskas — Vilniuse Arvutusmasinate Tehase töö or-ganiseerimise osakonna juhataja, V. Gaputis — tehase «Neris» plaaniosakonna juhataja, K. Run-dia — tekstiilivabriku «Drobe» tsehhiülem.

Teaduskond valmistab ette insenere 12 erialal. Mõnedel erialadel, näiteks ketruse,

trikotaažitööstuse, kudumise, trikotaažitööstuse, õmblemis- ja jalatsitehnoloogia ning kergetõustuse masinate tehnoloogia alal valmistame spetsialiste ka vennasvabrikute töös ja ühiste jõupingutustega, Lāti ja Eesti jaoks. Riia õmblus-vabrikute ühendus «Rigas An-gerbs», Tallinna trikoovabrik «Marat», Tartu õmblusvabrik «Sangar» ja teised vennasvaba-riikide ettevõtted pole melle tundmatud.

Teaduskonna õppejõud teevad intensiivset teaduslikku tööd. Viie aasta jooksul on kaitstud üks doktori väitekirj (prof. A. Matukonis) ja 13 kandidaaditööd, 1965. a. omistati viiele teadus-konna õppejõule — prof. I. Indriunasele, prof. A. Matukonisele, dots. A. Piktysele, dots. V. Mila-šiussele, dots. Limanauskasele ja tehnikakandidaat L. Veržbolau-skasele vabariiklik preemia. Mul-lu sai dots. kt. P. Kasperavičius NSV Liidu Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel kuldmedall ning neljanda preemia üleliidu-lisel Kržižanovski nim. konkur-silt. Ainult möödunud aastal said meie teaduskonna õppejõud 10 autoritunnistust, esitatud on avaldused veel 26 autoritunnis-tuse saamiseks.

On meeldiv, et meie teadusli-ku sidemed süvenevad nii kö-du- kui ka välismaa juhtivate teaduslike asutustega. Nii võtsid professorid I. Indriunas ja A. Matukonis osa Poola Rahvava-bariigi II tekstiiltööstuse tea-duslik-tehnilisest konverentsist, nende ridade autor viibis stažee-ringul ühes tuntud Prantsusmaa tekstiilinstituudis, dotsendid N. Majauskiene ja V. Milašius Tšehhoslovakkias. Saksa DV teadus-likes väljaannetes on ilmunud kolm meie autori tööd, paljude tööde refereeringud on ilmunud Inglismaa ja Prantsusmaa pe-rioodikas. Hiljuti tehti meie õppejõule A. Vitkauskasele ettepa-nek tema tööde publikatsiooniks Rumeenias.

Tehtud ja saavutatud on mitte vähe, kuid teha on veelgi roh-kem. Eriti suur töö seisab ees teadusliku ja õppebaasi tugevda-mise ning õppe- ja kasvatustöö alal. Me loodame, et teaduskonna energiline ja terve kollektiiv teeb ka edaspidi kõik selleks, et hästi ette valmistada spetsialiste kergetõustusele ja kasvatada meie noort põlvkonda kommu-nismi vaimus.

I. PALAIMA,
Kaunas PI kergetõustuse tea-duskonna prodekaan

Riia Polütehnilise Instituudi arvutustehnika kateedri juures tegutsenud õppe-arvutuslaboratoorium reorganiseeriti tänavu arvutuskeskuseks. Arvutuskeskuse juurde luuakse tehnika-, arvutusliku analüüsi, operatsioonide uurimise ja majandusosakond. Tööle rakendatakse kaks arvutusmasinat — «Minsk-11» ja «Minsk-22M».

Uusimaid matemaatilisi meetodeid ja arvutustehnika vahendeid kasutades võimaldub arvutuskeskuses läbi viia teaduslikke, insener-tehnilisi ja majanduse planeerimisel vajalikke arvutusi ning kontrollida üliõpilaste õpetegevust.

Kursuste õppekava näeb ette koodide koostamise elektronarvutusmasinale «Minsk-11» ja «Minsk-22M», samuti algoritmiliste keelte («Algol-60» ja «Insener-autokood») ja subalgolide («Minsk-11») kasutamise programmide koostamiseks.

TÄNAVU SÜNDINUD ARVUTUSKESKUS

Arvutuskeskus hakkab Läti NSV asutustele ja ettevõtetele lahendama erinevaid plaanimajanduslikke ülesandeid. Sel eesmärgil kogus majandusgrupi juhataja I. Dziljums kokku rikkaliku materjali ülesandest, mis on juba lahendatud ja juurutatud tootmisse Minski asutustes ja ettevõtetes. Suurt abi osuta-

sid selles töös meile masinate valmistajad.

Arvutuskeskuse üheks põhiliseks ülesandeks on numbriliste arvutusmasinate ja matemaatiliste meetodite kasutuselevõtmine «kolmas semester» on meie üliõpilaste noorsoo hulgas laialt tuntud. Raamatupidamise, plaanifinantsosakonna, kaadri- ja ma-

teriaaltehnilise varustamise osakonna töötajate suur huvi ja praktiline kaasabi lubavad lähemas tulevikus arvutustehnika baasil mehhaniseerida ja automatiseerida instituudi majanduse planeerimisega seotud küsimuste lahendamise.

Oleme veendunud selles, et väljapaistvad, kõrge kvalifikatsiooniga matemaatikud-programmeerijad P. Adoviča, V. Mucelnieks ja I. Dziljums jagavad edukalt oma rikkalikke kogemusi noortele.

M. MIHHAILJUK.

RPI arvutuskeskuse ülem

Meie üliõpilastraditsioonid

Kaunase PI-l on turjal juba 17 aastat. Kui palju huvitavat on selle aja jooksul välja mõelnud ja ellu viinud meie üliõpilased!

1951. aasta. Mõõda metsi ja soid hulguvad bandiidid, tappes ja ähvardades nõukogude patrioote, inimesi, kes läksid kollektiviseerimise teed. Meie üliõpilased aga otsustasid veeta oma suvevaheaja maal. Sündis esimene traditsioon — laagrite organiseerimine. Nii kerkis aastal 1951 Sešupe jõele esimene kolhoosidevaheline elektrijaam. Selle ehitasid üliõpilased oma kätega.

Päeval nad töötasid, öösel valvasid püssiga käes oma tööd — nii jutustab sellest ehitusest üks tema osanikke, praegune vanemõpetaja Algis Jurele.

Tänavuse juubeliaasta suveveetsid meie üliõpilased 12 töö- ja puhkelaagris. Kokku töötas ja puhkas 2000 üliõpilast, tehtud tööde maksumust aga hinnatakse 300 000 rublaga. Meie laagrid on saanud rahvusvahelisteks. Tööle ja puhkusele ei tule kõrgemate koolide üliõpilased mitte ainult meie kodumaalt, vaid ka sotsialismimaadest. 22 üliõpilast Poolast töötas hüdroelektrijaama ehitusel Leedu linnas Elektro-

nais. See laager tunnustati parimaks töö ja puhkuse organiseerimise alal. Meie instituudi 25 üliõpilast võttis osa kõrghoone ehitustöödest Poolas. Nimetus «kolmas semester» on meie üliõpilaste noorsoo hulgas laialt tuntud.

14 aastat tagasi toimus Kaunases meie noorte teadlaste algatusel esimene Balti liiduvabariikide üliõpilaste teaduslik konverents. See algatus leidis peagi heakskiitu ja võeti Tallinna, Riia ja Kaunase polütehniliste instituutide üliõpilaste teaduslike ühingute tööplaanidesse. Aja jooksul ühinesid sellega Valgevene ja Kaliningradi kõrgemad õppeasutused. XIII konverentsil Minskis toimus töö 32 sektioonis, kus kuulati ära üle 800 ettekande. Läheneb XIV konverents. Meie instituudi üliõpilased — konverentsi peremehed — valmistuvad selleks juba praegu.

Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva demonstratsioonile ilmusid meie noored üliõpilasmütsides. Selle traditsiooni võtsid varsti üle ka teised kõrgemad ja keskeriõppeasutused mitte ainult meie vabariigis, vaid kogu Baltikumis. Kahju, et selle iga oli meil nii lühike. Nüüd võib üliõpilasmüt-

signa leedu noori näha vaid isetegevuskollektiivide liikmetena.

Hiljuti tähistasid üliõpilased ehitusteaduskonna loomise viie aasta juubelit. Üliõpilaste projekteerijate-konstruktorite büroo tunnustati mullu taoliste büroode hulgas parimaks. 1. novembriks moodustas õppejõudude juhendamisel teostatud tööde maht miljon rubla. Hiljutisel esimesel sellealasel sümposiumil Moskvases esinesid ettekannetega büroo tööst büroo juhataja insener V. Gulbinas ja veel kaks meie instituudi esindajat. Kahaksa kõrgema õppeasutuse hulgas, kus konstruktorite büroo tööalal on omandatud suuri ja väärtuslikke kogemusi, mainiti esimeste seas meie instituuti.

Viimane koolikell... See traditsioon valitseb juba ammu keskkoolides. Nüüd kutsuvad koolikell juba kümme aastat ka üliõpilasi viimast korda auditoriumidesse. Jäänud on veel vaid diplomitöö. Önnitledes soovivad kateedrijuhatajad, dekaanid ja õppejõud edu iseseisvas töös ja elus. Diplomandid loevad ette «testamendi» ja annavad selle pidulikult üle esimese kursuse üliõpilastele. Tõstetakse klaase šampanjaga, kõlab «Gaudemus».

HUNGARY 1967

Ungari Kommunistliku Noorsooliidu Keskkomitee Latinka Sandori nimelises noorsootöölaagris viibis meid sada kaheksakümend.

Ungarlased olid võrustajateks poolakatele ja Nõukogude Liidu tudengitele. Meie grupp oli 70-liikmeline. Esindatud olid Leningradi, Kiievi, Harkovi, Kalinini, Tallinna ja Tartu üliõpilased.

INDREK TOOME

Hungary — seni tähendas see sõna puht abstraktset kombinatsiooni tumedast magyari, mustlasmuusikast ja tokaj veinist.

Oma nähtu-kuuldu põhjal saab luua hoopis terviklikuma pildi sellest maast ja inimestest ning seada mainitud komponendid õigesse vahekorra mitmeti oluliste täiendustega.

Meid võttis vastu suviselt soe (meie jaoks kuum) ilm. See aitas lahti saada kehakilogrammidest, mis mõnel mehel liigsedki olid ja sundis varakult tõusma (keskpäeval pole 40-kraadise kuumusega töötegemine naljaasi).

Kuuma vastu leidis meil efektiivne vahend — mitmekordne suplus Balatonis, sest meie laager asus ju kiviviske kaugusel sellest kuulsast järvest. Järv koos ümbritsevate mäeküplitega jätab suurepäraseid unustamatuid muljeid päikesetõusul ja loojangul ning tormidega, mis kaovad sama ootamatult kui nad tekivadki. Et Ungarimaa öö nii pime on ja kiirelt saabub, hakkasime uskuma alles siis, kui lähedaselt mäelt laskudes kompamiseelt kasutama pidime.

Ungarlase töökust ja visadust iseloomustavad viinamarjaväljad, mis kõiki vähegi kasutamiskõhlikke mädikulgi katavad hoolimata nende kõrgusest ja kaldenur-

Pildike ühest tööpäevast

gast. Hoolitsemine nende eest alates väärtide istutamisest ja hooldamisest saagi koristamiseni on võimalik seal vaid käsitsi. Kas just need tingimused on määravad, aga vein saab väga hea ja vaadimeistrid ei jää jalgu veinimeistritele.

Olgugi et Ungarimaa on pindalalt suhteliselt väike (Eestist kaks korda suurem), jääb 40 päeva väheks selleks, et saada põhjalikku ülevaadet taolise pika ja kuulsa ajaloo maast, inimestest ja nende tööst, kommetest ja tavadest.

Arvan, et esimesel võimalusel sõidab suur osa meie rühmast sinna veelkord tagasi.

ARVI TOPS

Teekonnal läbi Hortobágy pusta

Alles kaks aastat tagasi sündis instituudis uus traditsioon — poole diplomi pidulik tähistamine. Pärast viiendat semestrit korraldatakse pidulik õhtu. Dekaan annab seal kätte pool-diplomid. See traditsioon on saanud populaarseks ja leiab üha laiemat heakskiitu.

Ja kuidas saaks märkimata jätta meie üliõpilaste festivali. Neist esimene peeti 11 aastat tagasi, alles mõni nädal tagasi leidis aset juba meie VII festival. Palju lõbusat, huvitavat demonstratsiooni üliõpilased septembris spordiväljakutel ja est-raadidel. Naer on terviseks. Spetsiaalne üliõpilaste õlu aitas jahutada ja janu kustutada igal festivalist osavõtjal ja külalisel.

On veel palju traditsioone, mis on laialt levinud, kuid mõned on ka unustatud. Kui Teie, kallid sõbrad lätlased ja eestlased, olete neist huvitatud, tulge meile külla. Jagame siis koos muljeid ja mõtteid, laename üksteiselt ka traditsioone.

Need on ju üliõpilaste traditsioonid.

Kõige suurem osa ööpäevast oli meile jäetud. Seda oli töö lõpust kuni öörahuni tervelt üheksa tundi. Kiirustamisega harjunud tudengile on seda piisavalt. Sellest jätkus nii lauaten-nise ja «välgu» jaoks, võrkpallile ja Balatonis ligunemiseks ja polnud harvad need korrad, kui sai kas paari-kolme kaupa või brigaadiga kusagile kaugemale mindud, siis tehti päeva lõpus kökkuvõtteid — kes kuskil käis ja mida nägi.

EERO KAALEP

Töö oli üksluine. Tund aegu küürus olles labidaga visata Ungari päikese all teeb seljale iga-pidi liiga. Kümme minutit puhkust leevendab seda.

Tööriistad olid sellised nagu meie neid polnud harjunud nägema. Näiteks — kui ma nägin vikatit, jäi mulje nagu oleks terra ja lüsi ära vahetatud. Kanc aga nii suur, et brigaadi tugevamad mehed palusid selle kohaletoomiseks endile tugevamat lõunaodet. Mõlemad saidki ühe paprika.

KAAREL ARU

Moment festivali avatseremoonialt

avaldas soovi ka pärast kursuse kuulamist ateismiga tegelda. Nii tekkiski «Atheos».

Klubi tegevusel on kolm suunda.

1. Ateismialase uema informatsiooni ja huvitavate teadmiste levitamine üliõpilaste hulgas. Seda eesmärki teenivad regulaarsed klubiõhtud, mis toimuvad umbes kord kuus, kohtumised vabariigi nimekate teadlaste ja tuntud ateistidega ning endiste usklike ja vaimulikega, kes usust lahti on ütelnud. Enamik klubiõhtuid on peetud üliõpilaskohvikus. Elevust on tekitanud demonstratsioonid (keemia ja imed, näitlik nimepanek), võistlused (naljameeste konkurss ateistlike anekdootide õhtul) ja arvukad viktoriinid, mille võitjad pole harilikult ilma tordita jäänud.

2. Teaduslik-ateistlik selgitustöö ja sellealaste kogemuste omandamine. Klubi on oma tegevust ja ateismiprobleeme valgustanud «Tallinna Polütehniku» ja vabariikliku ajakirjanduse veergudel ja ühiselamu raadiosõlme kaudu. Klubi liikmed on pidanud väljaspool instituuti kaugelt üle 100 ateistliku loengu.

3. Teaduslik uurimistöö, eeskätt konkreetseid sotsioloogilised uurimused. 1966. aastal uuris 60 üliõpilast kahe nädala jooksul Tallinna kirikuliste demograafilist koosseisu. Saadi väärtuslikke andmeid.

Nende andmete alusel valmis majandusteaduskonna V kursuse üliõpilasel Ragnar Uritamil huvitav teaduslik uurimustöö, mida auhinnati nii instituudi kui ka vabariiklikul üliõpilastööde konkursil ja mis esitati üleliidulisele konkursile. Tunnustavalt märgiti ära klubi presidendi, mehhaanikateaduskonna V kursuse üliõpilase Urmas Asi võistlustöö «Max Planck ja religioon».

Tänavu uuritakse religioosete ja nõukogulike traditsioonide levikut perekondades, noorte suhtumist ateismi ja religiooni ning usklikkust linnas ja maal.

Instituudi ateismiklubi juhivad üliõpilastest koosnev nõukogu, mida juhendab filosoofia kateeder. Klubi aktivistid korraldavad huvitavaid üritusi, mille ukсед on avatud kõigile. Meie arvates peakski umbes selliselt toimuma üliõpilaste erialaklubide tegevus.

TPI ateismiklubi on üliõpilaste hulgas populaarne. «Atheose» klubiõhtutel on käinud Tartu Riikliku Ülikooli ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilased. Meie kogemuste vastu on tuntud huvi kaugemalgi. Näiteks saime kirja Mahhatš-Kala Pedagoogilisest Instituudist dots. Makatoviilt, kes «Atheose» töö üle lähemalt pärib.

Kodumaa juubeliaastal ei taha «Atheos» mitte olla viimaste hulgas.

Näiteks võttis möödunud aastal TPI karikavõistlustest osa üle 60 õpperühma. Huvitav on siinjuures märkida, et Priit Tomsoni õpperühm on kahel korral tulnud karikavõistlustel esikohale.

Tuleval aastal seisavad nõukogude sportlaste ees väga rasked ja tähtsad ülesanded, nimelt esineda hästi Mehhiiko olümpiamängudel.

1952. aastast alates on nõukogude korvpallimeeskond tulnud pidevalt kõigil olümpiamängudel hõbemedalile. Mehhiikos omavad meie korvpallurid jällegi reaalseid võimalusi tulla auhinnalisele kohale. Möödunud Euroopa meistriõhtustel kinnitasid nõukogude korvpallurid veenvalt, et nad on momendil peajagu paremad kõigist Euroopa riikide rahvusmeeskondadest. Mitmed välismaa spetsialistid ja sealhulgas ka ameeriklased, lähtudes mitmetest rahvusvahelistest turniiridest, märgivad silmnähtavat progressi meie meeskonna mängus. Oeldakse, et nõukogude korvpallurid on hakanud paremini mängima kaitses ja ka rünnakul, meeskonnal on väga hea koostöö ja üksteise mõistmine, mängutaktika on muutunud tunduvalt paindlikumaks, väga hästi teostatakse kiirrünnakuid ning mängijad omavad eeskujuliku tehnilist ettevalmistust, nende visked on täpsed. Võib arvata, et Nõukogude maa korvpalli koondmeeskond, kelle koosseisu mängisid Priit Tomson ja Tõnno Lepmets on tugevam kõigist eelmistest.

Võidusõitja Peep Tomson

Meie instituudis õpib tuntud spordimees Tomson. Tema eesnimi on Peep ja väljapaistva eduga võtab ta osa mootorrattavõidusõitudest.

«Millised on Teie paremad sportlikud saavutused üliõpilaspõlves?» — küsisime temalt.

Tubli noor spordimees pidi lugema neid mitu:

«Eesti NSV meister ringraja sõidus 1964, vabariigi meister motokrossis 1966, neljas koht Nõukogude Liidu meistriõhtustel 1963 ja 1964 ja «Tööjõureservide» üleliiduline meister motokrossis 1967. Tänavusel Nõukogude Liidu rahvaste spartakiaadi finaaliõhtustel mootorrattaste mitmepäevasõidus tulin kuuendale kohale.»

«Kuidas mõjub sport õppekusele?» pärisime Peebult.

«Minu arvates mõjub sport õppekusele üldiselt soodustavalt.»

«Teie isiklik kiirusrekord on?»

«107 kilomeetrit tunnis kiireimal ringil Pirita-Kose-Kloostri-metsa ringrajal.»

Kõige paremat Sulle, Zita!

Ma isegi imestan tema silmaringi, eriti kirjanduses ja kunstis. Ta ei jäta vahele ka huvitavaid filme.

«Näib nagu midagi jääks teemata sellel päeval, kui ei käi treeningul, kuigi selliseid päevi nädalas on vaid kaks,» räägib Zita.

«Aga kuidas on Sul lood õppimisega?»

«Püüan võimalikult rohkem õppida, kuigi esineb palju raskusi, nagu sõidud võistlustele ja treeninglaagrid. Kuid üldiselt — sporti ja õpinguid on võimalik ühendada.»

«Oli Sul olukordi, kus tuli kohtuda raskustega?»

«Kõige raskem oli Euroopa šempionaadil. Võisteldi kuldmedalite pärast. Meie peamiseks konkurendiks oli Tšehhoslovakkia naiskond. See koondnaiskond koosneb pikakasvuisest ja

tehniliselt hästi ettevalmistatud neidudest. Võit nende üle oli piiritult rõõmustav. Me isegi nuttsime õnnest. Fotol näetegi mind koos itaallaste treeneriga sel rõõmsal päeval.

Muidugi, võit ei tulnud iseenesest, tuli eelnevalt palju töötada, kuid visadus ja vaev ning treeneri nõuanded andsid positiivse resultaadi.»

«Millised võistlused nüüd ees ootavad?»

«Nüüd valmistub instituudi koondnaiskond NSV Liidu esivõistlusteks.»

Meie jutt hakkab jõudma lõpule. Huvitav on vestelda selle energilise ja lõbusa neiuga, kelle teened on leidnud märkimist Leedu NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Palju edu Sulle, Zita, teaduse tippude ja korvpallirõnga ründamisel!

J. KALADE,
õpperühm LT-3

Edu kohustab

Euroopa meistriõhtustel viimasel päeval pärast finaalmängu NSV Liidu ja Tšehhoslovakkia vahel rivistused korvpallurid uuesti spordiareenile, seekord juba vastavalt võistlustel saavutatud kohale. Võistkondade kolonni eesotsas seisid jällegi nõukogude korvpallurid, kes kõik EM mängud viisid läbi kõrgel sportlikul tasemel ja saavutasid üheksa ülekaalukat võitu.

Meie korvpallurite rivist astuvad välja ka kaks TPI kasvandikku, et vastu võtta kuldmedal. Need on insener-ökonomist Tõnno Lepmets ja mehhaanikateaduskonna üliõpilane Priit Tomson. Tõnno jaoks on see juba teine Euroopa kuldmedal, Priidu jaoks aga esimene. Tõsi küll, Priidul on kodus veelgi hinnalisem auhind — maailmameistri kuldmedal, mille ta võitis kevadel Montevideos.

Nii Priit Tomson kui ka Tõnno Lepmets on väga töökad ja suhtuvad tõsiselt oma spordimeisterlikkuse tõstmisse. Nende spordielulugu on lähedalt seotud meie õppeasutuse eluga. Instituudi esindusmeeskonna liikmetena on nad mitmel korral tulnud Eesti NSV meistriteks, on olnud Eesti NSV karikavõitjad ning tulid 1964. aastal Vilnuses üleliiduliste üliõpilasmängudel esikohale.

Tänu instituudi esindusmeeskonna edukale esinemisele vabariigi meistriõhtustel ja üleliidulistel üliõpilasmängudel, on korvpall muutunud väga populaarseks meie üliõpilaste

Järjekordne treening lõppes. Saalist jooksid välja korvpallurid, koos teistega ka «pisike» veiu. Heledad lühikeseks lõgud juuksed, avameelne nägu — nii paistis ta kohe silma. Selline ta ongi — Zita Dugait — korvpallientusiastid lemmik. Rõõmuga tervitan teda veel kord võidu puhul, mille ta saavutas Euroopa noorte korvpallitšempionaadil. Pikkamisi muutub meie jutt avameelseks ja asjalikuks.

Veel tuttavamaks saab see Kaunase Polütehnilise Instituudi õpperühma LE-6/1 üliõpilane. M nu palvel jutustab ta oma sportlaseteest. Esimesed korvpalliproovid tegi ta K. Aleksone n melises 8. keskkoolis. Mõõdusid päevad ja arstid. 1965. aastal ta sai küpsustunnstuse. Seejärel astus Zita meie instituuti.

Väga vähe on jäänud vaba aega — kui teda üldse on jäänud Päeval loengud, õhtul treening. Treening on intensiivne — 5 korda nädalas, 2 tundi korraga.

Kuid Zita pole argade killast — ta jõuab kõikjale.

Nähtavasti on juba saabunud aeg, kus meie maa esindusmeeskond peaks rõõmustama meid olümpiamängude kuldmedalite võitmisega. Loodame näha Mehhiiko olümpiamängudel ka meie instituudi kasvandikke ja soovime nelle, et nad pöörduvad sealt tagasi võiduga!

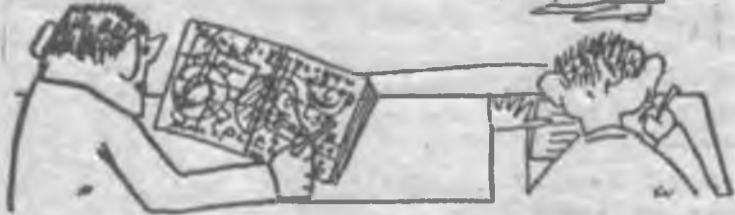
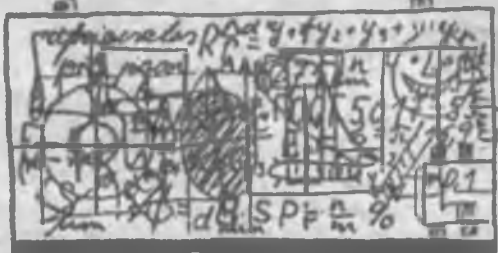
J. DUDKIN

Oppejõud: «Jutustage, palun, mida Te mõistate termini entropia all?»

Üliõpilane: «See... see... see on kaos...»

Oppejõud: «Kaos? Kaos küll, kuid vaid Teie peas.»

Siit on ju selgesti näha, et $AB=BC$.

Üliõpilase kõnekeele sõnastik

Leitud tundmatu tudengi kaotatud «väikesegabariidilisest» konspektist.

Diplom — «Kogu maapealse tarkuse viimane sõna» (Goethe).

«Nõrk» (üks) — ainus hinne, mille eest on tudeng kindlalt kaitstud. (Selles seisnebki kõrgema kooli põhierinevus keskkoolist).

Zest — võrdub kildsõnaga või mõne teise lauset katkestava hääliitsusega ja võib olla üliõpilase ainsaks vahendiks teadmiste serveerimisel õppejõule.

Teadmised — nende janu rahuldatakse üsna kiiresti. Edaspidine ülesanne seisneb selles, et kurku tõmbamata välja ujuda.

Idealist — kuritahtlik võlglane, kaasajooksik või absoluutne tuupur, kes kardab, et tead sellegipoolest võidakse välja visata.

Laisk — emake-laiskus, kes enne meid on sündinud. Vana-Kreeka Olümposes — jumalanna, tudengite kaitsja.

Nädal — koosneb üliõpilase jaoks laupäevast, pühapäevast ja viiest nendeks aktiivselt ettevalmistamise päevast.

Etteütlemine — mõtete kandumine ühelt teiselt.

«Hea» (neli) — hinne, mis pannakse eeskujuliku vastuse eest eksamineerija halva tuju puhul ja keskpärase eest eksamineerija hea meeleolu korral.

Spikker — loengu või õpiku väikegabariidiline konspekt.

Keel — on antud tudengile selleks, et varjata lünki tema teadmistes.

Kõrv — akustiline seadeldis etteõeldava vastuvõtmiseks. Kasutatakse õppejõu poolt teatavate häälevõngete püüdjana. Viimasel juhul võimaldab kõrvade komplekt (2) informatsiooni ühe kõrvaga kinni püüda ja teisest välja lasta.

Tsitaat — on hoopis kasulikult tsiteerida võõraid tarku mõtteid, mis näitavad eruditsiooni, kui pingutada ütleva midagi oma, mis demonstreeriks vaimuvae- suse

Vahel juhtub ka nii...

«Andestage, Te vist astusite mulle jalale...»

Ettevalmistumine eksameiks

«Miks Te ettenähtud seadme asemel projekteerisite sellise monstrumi?»

«Nende valemite järgi tuli nii- viisi välja...»

«Kuid need valemid olid ju kasutamiseks erinevatel tingimustel. Oleks tulnud ju natuke- negi mõelda.»

«Kuidas? Ah mõtlema oleks siis kah pidanud...»

Joonistuste ja karikatuuride autorid on:

R. Rauduvaite, S. Povilaitis, tanud täna vihmavarju kaasa V. Brokans, T. Joandi ja K. Vool võtta.»

Matemaatika ja muusika

SIIT JA SEALT

43-aastane Bremeni kirjakandja Erich Witmann mõisteti 15 kuuks vangi väljapressimiste eest. Mees oli teadlik selles, et kolmes perekonnas olid kasutusel registreerimata televiisorid. Ta ütles, et vaib asjaolust postiametkonna eest juhul, kui talle antakse vaikimisraha. Kogu lugu tuli aga juhuslikult ilmsiks.

Kolmikute sündide arv on Tšehhoslovakkias tõusuteel. Aastal 1965 sai taoline sündmus osaks kaheksas perekonnas. Mullu sündisid kolmikud kümnes perekonnas. Tänavu on haruldane perekonnaõnn saanud osaks tosin korral.

Keegi prantslane leidis Atlandi rannavetest pudelisse paigutatud pangatšeki miljonile dollarile. Nüüd ootab ta Kanadast vastust oma kirjale. Mees on nimelt arvamusel — kas pudeliposti saadetisega ei tehtud mitte halba nalja?

44-aastane Normandia elanik Almut Brand teatas, et ta ka- vatseb 72 päevaga ujuda Brestist Prantsusmaalt Ameerikasse. Sel- lega tahab Almut tõendada, et ta on «parim ujujanna» maailmas.

Kuulus lauljatar Maria Callas ilmus Pariisis ühele vastuvõtule kõigi üllatuseks lihtsas jänese- nahast mantlis. Kai imestavad pilgud temalt mõne aja jooksul ei tahtnud kaduda, ütles Maria:

«Taolise mantliga võin ma märkamatu vähemalt autobussi astuda. Mul on juba villand nertsid, soobli ja täintõlja kand- misest.»

Ühe Pariisi postkontori trepi- koda oli mõnda aega pimedavõi- tu. Siis tegid ümbruse elanikud ettepaneku — panna seal põle- ma elektrilamp, et vältida ko- mistamisi. Ettepanek lükati taga- si. Kuid siiski mitte täielikult. Trepikojas seisab nüüd hoiatus- silt ja elektrilamp sihib oma val- guse selle peale.

Thuisbroni linnapea Ülem- Frankimaal ütles perekonnasei- suametis «jah»-sõna. Selle sõna lausumisega kadus ajalukku ka kohalik poissmeeste selts, sest linna esimese kodaniku lahku- misega sealt oli seltsi ridadest läinud viimane teovõimeline lii- ge.

Poola Riigipanga Katowice vojevoodkonna allasutustes kan- takse aastas käibelt maha kahe miljardi zloti väärtuses rahatäh- ti. Kõige suurem on kuluvuse protsent suuremate numbritega rahatähedel. Ilmselt veeretatakse neid enne äraandmist hoopis kauem käes kui teisi rahatähiti.

Ühel haruldaste esemete okuupa- nil Londonis osutus kõige kallim maks Dante «Jumaliku komöö- dia» väljaanne aastast 1363.

Keegi arst Redruthis Inglis- maal ei ole viimasel ajal rahul oma spanjelkoera Bassethiga. Kaua aega pidas viimane tubli jahikoera ametit. Nüüd aga vanas eas, tuleb ta iga päev koju — joobnud olekus!

Nagu arst räägib, peab tema Basseth nüüd jahti aedadesse puistatud väikestele kuulidele. Viimased sisaldavad metüülalko- holi ja on mõeldud võitluseks konnade vastu. Varem tundis Basseth muidugi väga hästi ja- hiloomad lõhna. Nüüd ütleb tema nina aga kaugelt, kus oota- vad rohu sees alkoholiikulike- sed.

LAINA VESTRIK REIN PIKKOR

Olgu elu teile kaunis ja õnnetool, see meie ühine soov!

MM-52

Õnne ühiselt hoidke, raskused käsikäes võitke

AIME NIIDLA JAAK SOODEN

TE-91

Toimetajad: A. GLUOSNIS M. DREIMANE ja V. KALPUS

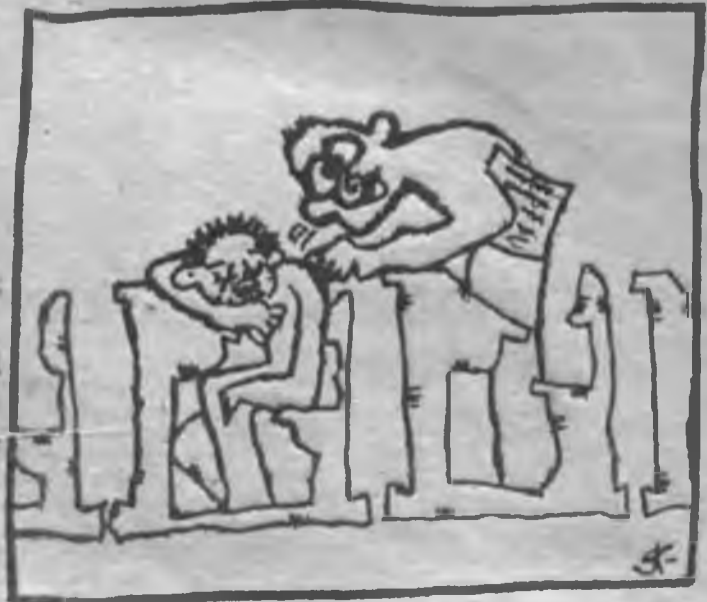
Орган парткома, ректората, ко- митета ЛКСМЭ и профкома Та- линского политехнического инсти- тута газета «Таллинский политех- ник».

Hind 4 kop.

Trükikoda «Ühisela», Tallinn Pikk tn. 40/42.

MB-09819

Tellimise nr. 2855

Professor: «Kas Te hakkate kuulama loengu teist osa või ma lähen ära.»

Kui «rahuldav» rahuldab ..